

**VALSTYBINĖS AUGALININKYSTĖS TARNYBOS
PRIE ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS
DIREKTORIUS**

**ĮSAKYMAS
DĖL DIRVOŽEMIO NUOBIRŲ NUO BULVIŲ MĖGINIŲ ĖMIMO CISTAS
SUDARANTIEMS NEMATODAMS NUSTATYTI METODIKOS PATVIRTINIMO**

2021 m. sausio 6 d. Nr. A1-1
Vilnius

Vadovaudamasis Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2010 m. gegužės 24 d. įsakymu Nr. 3D-490 „Dėl Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos nuostatų ir administracijos struktūros patvirtinimo“, 21.1 papunkčiu:

1. Tvirtinu Dirvožemio nuobirų nuo bulvių mėginių ėmimo cistas sudarantiems nematodams nustatyti metodiką (pridedama).

2. Įpareigoju Bendrųjų reikalų skyriaus darbuotoją, atsakingą už šio įsakymo registravimą, supažindinti su šiuo įsakymu Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus pavaduotojus, Fitosanitarijos skyriaus, Fitosanitarinių tyrimų laboratorijos (skyriaus), regioninių skyrių, Pasienio kontrolės koordinavimo skyriaus, pasienio kontrolės punktų fitosanitarijos postų (skyrių) vedėjus.

Direktorius

Sergejus Fedotovas

DIRVOŽEMIO NUOBIRŲ NUO BULVIŲ MĖGINIŲ ĖMIMO CISTAS SUDARANTIEMS NEMATODAMS NUSTATYTI METODIKA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Dirvožemio nuobirų nuo bulvių mėginių ėmimo cistas sudarantiems nematodams nustatyti metodika (toliau – metodika) nustato dirvožemio nuobirų nuo bulvių stiebagumbių (lotyniškai – *Solanum tuberosum* L. toliau – bulvės) mėginių ėmimo, paruošimo ir pristatymo į Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos Fitosanitarinių tyrimų laboratoriją (skyrių) (toliau – laboratoriją) tvarką.

2. Metodikos tikslas – užtikrinti tinkamą, reikiamo dydžio ir kokybės dirvožemio nuobirų nuo bulvių mėginio paėmimo procedūrą. Paimti mėginiai naudojami cistas sudarantiems nematodams *Globodera rostochiensis* ir *Globodera pallida* nustatyti.

3. Metodika parengta vadovaujantis metodikos priede nurodytais teisės aktais, standartais ir kitais dokumentais.

4. Metodika taikoma atliekant bulvių siuntos (-ų) fitosanitarinį patikrinimą šiose tikrinimo vietose:

4.1. kai bulvės išvežamos iš Lietuvos Respublikos į trečiąsias šalis – pagalbinio ūkio paskirties pastatuose arba jų patalpose (saugyklose, sandėliuose, rūšiavimo patalpose, aruoduose), lauko aikštelėse, transporto priemonėse;

4.2. kai bulvės įvežamos į Lietuvos Respubliką iš trečiųjų šalių – transporto priemonėse, konteineriuose.

5. Metodika vadovaujasi Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos regioninių skyrių (toliau – regioniniai skyriai) ir pasienio kontrolės punktų fitosanitarijos postų (skyrių) (toliau – pasienio kontrolės punktų fitosanitarijos postai) vedėjai, vyriausieji specialistai, vyresnieji specialistai bei specialistai (toliau – specialistai), nustatydami bulvių atitiktį fitosanitariniams trečiųjų šalių, Europos Sąjungos valstybių ir Lietuvos Respublikos reikalavimams.

II SKYRIUS ĮRANKIAI, PRIEMONĖS, ĮRANGA

6. Mėginiams imti, paruošti reikalingi įrankiai, priemonės ir įranga:

- 6.1. semtuvas arba nedidelis kastuvas;
- 6.2. šluota;
- 6.3. šveitimo šepečiai;
- 6.4. matavimo indas – graduota stiklinė;
- 6.5. kibirai ar sandarios plastikinės dėžės mėginiui imti;
- 6.6. kopėčios;
- 6.7. polietileno plėvelė patiesti (apie 3 x 3 m);
- 6.8. polipropileningiai maišai su įdėklų;
- 6.9. vienkartinės pirštinės;
- 6.10. vienkartiniai polietileningiai maišeliai ir polipropileno maišai;
- 6.11. kartoninės dėžės mėginiui supakuoti ir siųsti;
- 6.12. plombavimo medžiagos ir įranga;
- 6.13. peilis;
- 6.14. žirklys;
- 6.15. rašiklis;
- 6.16. vanduo;
- 6.17. dezinfekavimo skystis.

III SKYRIUS MĖGINIŲ ĖMIMAS

7. Atliekant tikrinimo vietos fitosanitarinį patikrinimą apžiūrimi joje esantys tikrinimo vienetai, nurodyti šios metodikos 1 lentelėje, ir vienas mėginys formuojamas iš vienoje siuntoje esančių tikrinimo vienetų pagal šios metodikos 2 lentelę.

8. Prieš tikrinant kiekvieną naują siuntą ir imant mėginius pasikeičiamos vienkartinės pirštinės, naudojama nauja plėvelė, nuplaunami daugkartinio naudojimo įrankiai ir priemonės (kibirai, plastikinės dėžės, šepečiai, šluotos, peilis, žirklys).

9. Dirvožemio nuobirų mėginiai iš bulvių tikrinimo vienetų imami 4 punkte nurodytose tikrinimo vietose:

9.1. saugykloje, sandėlyje, rūšiavimo patalpoje: valant, rūšiuojant ar pakuojant bulves, kai bulvės yra transportuojamos ant transporterio juostų rūšiavimo ir (ar) valymo mašinose. Tokiu atveju nubyrėjęs dirvožemis yra paimamas iš atliekų šiukšlių surinkimo bunkerio arba, jeigu tokio nėra, patiesiamos polietileno plėvelės (toliau – plėvelė) juostos po transporteriais tose vietose, kur labiausiai byra dirvožemis. Dirvožemio nuobiros surenkamos nuo patiestų plėvelių. Surinktas dirvožemio nuobirų kiekis (mėginio dydis) turi būti ne mažesnis, nei nurodyta metodikos 10 punkte;

9.2. saugykloje, sandėlyje, rūšiavimo patalpoje, aruode, transporto priemonėje, konteineryje: kai bulvės supakuotos į maišus iki 50 kg (paruošta išvežti arba įvežti iš trečiųjų šalių), dirvožemio nuobirų mėginiai imami išpilant atsitiktinai pasirinktus maišus (maišų kiekis, kuriuos reikia patikrinti, priklauso nuo siuntos dydžio (tikrinimo vienetų skaičiaus siuntoje), nurodyto šios metodikos 1 lentelėje) ant patiestos plėvelės, atsargiai nuvalant žemes nuo bulvių rankomis dėvint vienkartinės pirštines (toliau – rankomis) arba šveitimo šepetėliais. Papildomai išpurtomos dirvožemio nuobiros ir iš bulvių maišų, iš kurių buvo išpiltos bulvės. Bulvės sudedamos atgal į maišą, o dirvožemio nuobiros surenkamos nuo plėvelės. Surinktas dirvožemio nuobirų kiekis (mėginio dydis) turi būti ne mažesnis, nei nurodyta metodikos 10 punkte. Plautos bulvės, kurios įvežtos iš trečiųjų šalių, tikrinamos vizualiai. Apžiūrimos bulvės atsitiktinai pasirinktuose maišuose (maišų kiekis, kuriuos reikia patikrinti, priklauso nuo siuntos dydžio ir yra nurodytas šios metodikos 1 lentelėje). Jei bulvės vizualiai švarios, nėra prikibusių žemių, o išpylus maišą jo dugne nėra nuobirų – tokiu atveju mėginiai laboratoriniams tyrimams neimami;

9.3. saugykloje, sandėlyje, rūšiavimo patalpoje, aruode, transporto priemonėje, konteineryje: kai bulvės supakuotos į 500–2000 kg talpos didelius maišus (paruošta išvežti arba įvežti iš trečiųjų šalių), dirvožemio nuobirų mėginiai imami paimant bulves iš atsitiktinai pasirinktų maišų (maišų kiekis, kuriuos reikia patikrinti, priklauso nuo siuntos dydžio (tikrinimo vienetų skaičiaus siuntoje), nurodyto šios metodikos 1 lentelėje). Atidarius kiekvieną pasirinktą maišą paimama 50 bulvių. Bulvės imamos rankomis, stengiantis paimti labiau žemėtas bulves, ir dedamos į tarą arba ant patiestos plėvelės, atsargiai rankomis arba šveitimo šepetėliais nuo bulvių paviršiaus nuvalomos prikibusios žemės. Jei bulvės buvo surinktos į tarą, jos nunešamos ir išpilamos ant patiestos plėvelės ir ten atsargiai rankomis arba šveitimo šepetėliais nuo bulvių paviršiaus nuvalomos prikibusios žemės. Taip pat iškratamos dirvožemio nuobiros iš bulvių surinkimui naudotos taros. Jeigu surinktas dirvožemio nuobirų kiekis yra mažesnis, nei 10 punkte nurodytas kiekis, iš tų pačių maišų imamas papildomas bulvių kiekis, kol surenkamas reikiamas dirvožemio nuobirų kiekis;

9.4. lauke, aikštelėje ar aruodų sandėlyje iš kaupų. Dirvožemio nuobirų mėginiai imami apeinant kaupą perimetru aplinkui ir paimant bulves iš 4–10 kaupo vietų – abiejuose kaupo galuose po vieną ėmimo vietą, likusias – ilgosiose kraštinėse po 1–4 abiejose kaupo pusėse (priklausomai nuo kaupo ilgio ir dydžio), išlaikant proporcingą atstumą tarp ėmimo vietų. Kiekvienoje mėginio ėmimo vietoje (1–1,5 m aukštyje nuo žemės paviršiaus) paimama po 100 bulvių. Bulvės imamos rankomis, stengiantis paimti labiau žemėtas bulves, ir dedamos į tarą arba ant patiestos plėvelės, atsargiai rankomis arba šveitimo šepetėliais nuo bulvių paviršiaus nuvalomos prikibusios žemės. Jei bulvės buvo surinktos į tarą, jos nunešamos ir išpilamos ant patiestos plėvelės ir ten atsargiai rankomis arba šveitimo šepetėliais nuo bulvių paviršiaus nuvalomos prikibusios žemės. Taip pat

iškratomos dirvožemio nuobiros iš bulvių surinkimui naudotos taros, nuobirų prirenkama nuo paviršiaus, ant kurio aruode, sandėlyje ar aikštelėje išpiltas kaupas. Kaupo šonuose, keliose vietose prasklaidomos bulvės ties pagrindu ir nuo jo su šluota ir semtuvu paimama dirvožemio nuobirų. Jeigu visas surinktas dirvožemio nuobirų kiekis yra mažesnis, nei nurodyta 10 punkte, iš skirtingų kaupo vietų imama papildomai bulvių (arba prirenkama nuobirų nuo pagrindo), kol surenkamas reikiamas dirvožemio nuobirų kiekis.

10. Iš surinktų dirvožemio nuobirų, kurių surinkimas aprašytas 9.1–9.4 papunkčiuose, formuojamas mėginys laboratoriniams tyrimams. Mėginys turi būti ne mažesnis nei 10 ml ir ne didesnis nei 50 ml iš 1 t bulvių, bet ne mažiau nei 100 ml, surinktų iš visų siuntą sudarančių tikrinimo vienetų. Jei tikrinamos bulvės yra švarios ir sunku pririnkti nurodytus dirvožemio nuobirų kiekius, surenkamos visos įmanomos dirvožemio nuobiros ir atliekos. Tokiu atveju mažiausias galimas mėginio laboratoriniams tyrimams kiekis gali būti formuojamas iki 50 ml iš visų siuntą sudarančių tikrinimo vienetų.

1 lentelė. Siuntą sudarančių tikrinimo vienetų (pvz., pakuočių (maišų), kaupų), kurie turi būti patikrinti ir iš kurių turi būti paimtas mėginys, kiekis:

Siuntoje esančių tikrinimo vienetų kiekis, vnt.	Tikrinimo vienetų, iš kurių turi būti suformuojamas vienas mėginys, vnt.
Iki 10	10
11–21	iš 90 proc. tikrinimo vienetų
22–50	22
51–100	25
101–200	27
201–1499	28
1500 ir daugiau	29

IV SKYRIUS MĖGINIŲ PARUOŠIMAS, LAIKYMAS IR IŠSIUNTIMAS Į LABORATORIJĄ

11. Mėginio formavimas ir paruošimas siųsti į laboratoriją:

11.1. surinktos dirvožemio nuobiros supilamos į polietileningus maišelius, o pastarieji sudedami į polipropileningus maišus arba kartonines dėžes. Iš vienos tikrinimo vietos (žr. 2 lentelę) formuojamas vienas mėginys;

2 lentelė. Mėginių ėmimo suvestinė lentelė:

Patikrinimo vieta (kaip nurodyta 4 ir 9 punktuose)	Tikrinimo vienetas (kaip nurodyta 9 punkte)	Pavienių mėginių, paimtų iš tikrinimo vietos tikrinimo vieneto, dydis	Mėginio, siunčiamo į laboratoriją, dydis	Mėginį sudarančių laboratorinių mėginių skaičius iš tikrinimo vieneto
Saugykla,	- transporterio	Ne mažesnis	Ne mažiau nei	Iš vienos siuntos

<p>sandėlis, rūšiavimo patalpa, aruodas (valant, rūšiuojant, pakuojant, kai bulvės yra transportuojamos ant transporterio juostų rūšiavimo – valymo mašinose) (ruošama išvežti – eksportui arba įvežti iš trečiųjų šalių)</p>	<p>juosta; - valymo mašina; - suformuoti maišai iki 50 kg; - suformuoti dideli maišai po 500–2000 kg. Siuntą sudarančių tikrinimo vienetų, kurie turi būti patikrinti ir iš kurių turi būti paimtas mėginys, kiekis nurodytas 1 lentelėje.</p>	<p>nei 10 ml ir ne didesnis nei 50 ml iš 1 t bulvių</p>	<p>100 ml iš visų siuntą sudarančių tikrinimo vienetų. Pavyzdžiui, jei siunta yra 25 t, tai į laboratoriją siuntimui suformuotas mėginys gali būti nuo 250 ml (25 t x 10 ml) iki 1250 ml (25 t x 50 ml)</p>	<p>visų tikrinimo vienetų suformuojamas vienas mėginys (atskiri laboratoriniai mėginiai neformuojami)</p>
<p>Transporto priemonė, konteineris (paruošta išvežti arba įvežti iš trečiųjų šalių)</p>	<p>- suformuoti maišai iki 50 kg; - suformuoti dideli maišai po 500–2000 kg. Siuntą sudarančių tikrinimo vienetų, kurie turi būti patikrinti ir iš kurių turi būti paimtas mėginys, kiekis nurodytas 1 lentelėje</p>	<p>Ne mažesnis nei 10 ml ir ne didesnis nei 50 ml iš 1 t bulvių</p>	<p>Ne mažiau nei 100 ml iš visų siuntą sudarančių tikrinimo vienetų.</p>	<p>Iš vienos siuntos visų tikrinimo vienetų suformuojamas vienas mėginys (atskiri laboratoriniai mėginiai neformuojami)</p>
<p>Laukas, aikštelė ar aruodai sandėlyje (ruošama išvežti – eksportui)</p>	<p>Kaupas (apeinant kaupą perimetru aplinkui ir paimant bulves iš 4–10 kaupo vietų – abiejuose kaupo galuose po vieną, likusius – ilgosiose kraštinėse po 1–4 abejuose kaupo pusėse (priklausomai nuo kaupo ilgio ir dydžio), išlaikant proporcingą atstumą tarp ėmimo vietų.</p>	<p>Ne mažesnis nei 10 ml ir ne didesnis nei 50 ml iš 1 t bulvių</p>	<p>Ne mažiau nei 100 ml iš visų siuntą sudarančių tikrinimo vienetų.</p>	<p>Iš vienos siuntos visų tikrinimo vienetų suformuojamas vienas mėginys (atskiri laboratoriniai mėginiai neformuojami)</p>

11.2. mėginio paėmimo dokumentai formuojami Valstybinės augalininkystės tarnybos informacinėje sistemoje (VATIS). Paėmus mėginį, surašomas Mėginio kenksmingiesiems organizmams nustatyti paėmimo aktas, kurio forma patvirtinta Valstybės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2013 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. A1-194 „Dėl dokumentų formų patvirtinimo“, (toliau – aktas). Aktas įdedamas į polipropileninį maišą ar kartoninę dėžę su mėginiu. Polipropilėninis maišas ar kartoninė dėžė su mėginiais užplombuojami. Visa tai atliekama mėginio savininko ar jo atstovo akivaizdoje;

11.3. mėginys turi būti supakuotas taip, kad transportuojant būtų apsaugotas nuo aplinkos veiksnių, galinčių neigiamai pakeisti jo savybes ar sugadinti;

11.4. mėginiai išsiunčiami į laboratoriją ne vėliau kaip per artimiausią darbo dieną nuo paėmimo. Mėginiai po laboratorinių tyrimų negražinami.

TEISĖS AKTŲ IR MOKSLINIŲ STRAIPSNIŲ SĄRAŠAS

1. 2016 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/2031 dėl apsaugos priemonių nuo augalų kenkėjų, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (ES) Nr. 228/2013, (ES) Nr. 652/2014 ir (ES) Nr. 1143/2014 ir panaikinamos Tarybos direktyvos 69/464/EEB, 74/647/EEB, 93/85/EEB, 98/57/EB, 2000/29/EB, 2006/91/EB ir 2007/33/EB) su visais pakeitimais.

2. 2017 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (ES) 2017/625 dėl oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos, kuri vykdoma siekiant užtikrinti maisto ir pašarų srities teisės aktų bei gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos ir augalų apsaugos produktų taisyklių taikymą, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 999/2001, (EB) Nr. 396/2005, (EB) Nr. 1069/2009, (EB) Nr. 1107/2009, (ES) Nr. 1151/2012, (ES) Nr. 652/2014, (ES) 2016/429 ir (ES) 2016/2031, Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1/2005 ir (EB) Nr. 1099/2009 bei Tarybos direktyvos 98/58/EB, 1999/74/EB, 2007/43/EB, 2008/119/EB ir 2008/120/EB ir kuriuo panaikinami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 854/2004 ir (EB) Nr. 882/2004, Tarybos direktyvos 89/608/EEB, 89/662/EEB, 90/425/EEB, 91/496/EEB, 96/23/EB, 96/93/EB ir 97/78/EB bei Tarybos sprendimas 92/438/EEB (Oficialios kontrolės reglamentas) su visais pakeitimais.

3. Tarptautinis fitosanitarinių priemonių standartas Nr. 31 (ISPM 31): „Krovinių mėginių atrankos metodologija“, patvirtintas Tarptautinės augalų apsaugos konvencijos (IPPC) sekretoriato, 2008.

4. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2005 m. kovo 25 d. įsakymas Nr. 3D-171/1K-080 „Dėl įvežamų į Lietuvos Respubliką ir Europos Sąjungą bei vežamų per ją tranzitu augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitarinio tikrinimo taisyklių patvirtinimo“.

5. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2020 m. liepos 30 d. įsakymas Nr. 3D-564 „Dėl Augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitarinio patikrinimo, fitosanitarinės stebėsenos ir fitosanitarijos priemonių taikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

6. Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2013 m. gegužės 14 d. įsakymas Nr. A1-166 „Dėl dokumentų, naudojamų atliekant ūkio subjektų veiklos patikrinimus, formų patvirtinimo“.

7. EPPO Phytosanitary procedures. PM 3/75 (1) *Globodera rostochiensis* and *Globodera*

pallida: sampling soil attached to ware potato tubers for detection prior to export and at import. Bulletin OEPP/EPPO Bulletin (2014) 44 (3), 316–317.

8. EPPO Diagnostics. PM 7/119 (1) Nematode extraction. Bulletin OEPP/EPPO Bulletin (2013) 43 (3), 471–495.
